

PRAWO CYWILNE

Tomasz A. Winiarczyk

1

Przedmiot i zasady prawa cywilnego

Tomasz A. Winiarczyk

2

zagadnienia

- pojęcie prawa cywilnego
- źródła prawa cywilnego
- podział prawa cywilnego
- zasady prawa cywilnego
- podmioty prawa cywilnego
- fakty prawne

3

prawo cywilne

- gałąź prawa obejmująca zespół przepisów normujących stosunki majątkowe oraz niemajątkowe (pośrednio jednak majątkowe) między osobami fizycznymi, osobami prawnymi oraz innymi jednostkami organizacyjnymi na zasadzie równorzędności podmiotów

4

prawo cywilne – podział

Działy prawa cywilnego:

- 1) część ogólna
- 2) prawo rzeczowe
- 3) prawo zobowiązaniowe
- 4) prawo spadkowe
- 5) prawo rodzinne
- 6) prawo na dobrach niematerialnych

Gałęzie wyodrębnione z prawa cywilnego:

- prawo gospodarcze
- prawo pracy (dot. stosunku pracy)

5

podstawowe źródła prawa cywilnego

- ustawa z 23 IV 1964 r. Kodeks cywilny
- ustawa z 24 VI 1994 r. o własności lokali
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego
- ustawa z 6 VII 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece
- ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta
- ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej
- ustawa z 4 II 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych
- ustawa z 25 II 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy

6

zasady prawa cywilnego

- zasada jednolitości prawa cywilnego (istnienie kodeksu)
- zasada równości stron
- zasada uprzywilejowania konsumenta w stosunkach z profesjonalistą
- zasada wykonywania praw podmiotowych z uwzględnieniem ich społeczno-gospodarczego przeznaczenia oraz zasad współżycia społecznego
- zasada domniemania dobrej wiary
- zasada ciężaru dowodu (spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne)
- zasada ochrony dóbr osobistych
- zasada ochrony praw nabytych
- nieretroakcja prawa (niedziałanie prawa wstecz)
- zasada ochrony własności
- zasada autonomii stron (swobody umów)
- zasada wykonania zobowiązań (*pacta sunt servanda*)
- zasada pierwszeństwa dziedziczenia testamentowego przed ustawowym

7

PODMIOTY PRAWA

OSOBY FIZYCZNE

- Osobą fizyczną jest każdy człowiek od chwili urodzenia aż do stwierdzenia śmierci.
- Pewne prawa powstają już w chwili poczęcia (prawo do życia, prawo do spadku).
- Człowiek żywy może być w razie długotrwałego zaginięcia uznany za zmarłego.

OSOBY PRAWNE

- Osoba prawna to grupa osób lub środków materialnych trwale zespolona w celu realizacji określonych zadań w postaci jednostki organizacyjnej, wyposażonej w osobowość prawną.
- np. Skarb Państwa, stowarzyszenie, spółka akcyjna

8

zdolność w prawie

Zdolność prawna – możliwość bycia podmiotem praw i obowiązków; ma ją każdy podmiot uczestniczący w obrocie prawnym.

Zdolność do czynności prawnych – możliwość kształtowania swoich praw i obowiązków w drodze czynności prawnych.

- brak zdolności do czynności prawnych (do 13 roku życia lub ubezwłasnowolnieni całkowicie)
- ograniczona zdolność do czynności prawnych (od 13 roku życia do osiągnięcia pełnoletności lub ubezwłasnowolnieni częściowo)
- pełna zdolność do czynności prawnych (pełnoletni nieubezwłasnowolnieni)

Zdolność sądowa – możliwość reprezentowania swoich praw w sądzie.

Osoby fizyczne

- Zdolność prawną ma każda osoba fizyczna (nawet przed urodzeniem) do śmierci.

ubezwłasnowolnienie

☐ Ograniczenie lub odebranie

osobie fizycznej zdolności do czynności prawnej przez sąd opiekuńczy

połączone z poddaniem ubezwłasnowolnionego pieczy prawnej sprawowanej przez *przedstawiciela ustawowego*

Osoby nie mające zdolności do czynności prawnych

- ☐ Dzieci do 13. roku życia.
- ☐ Ubezwłasnowolnieni całkowicie.

Żaden człowiek przed ukończeniem 13 roku życia nie ma w świetle prawa polskiego zdolności do czynności prawnych.

– wyjątek:

„gdy osoba niezdolna do czynności prawnych zawarła umowę należącą do **umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego**, umowa taka staje się ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie osoby niezdolnej do czynności prawnych”.

Osoby mające ograniczoną zdolność do czynności prawnych

- Młodzież powyżej 13. roku życia aż do uzyskania pełnoletności.
- Ubezważnowolnieni częściowo.

- ❑ Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają ludzie od ukończenia 13 roku życia do uzyskania pełnoletności.
  - W zasadzie nadal nie mogą oni dokonywać czynności prawnych, chyba że chodzi o:
    - umowę zawieraną w drobnych bieżących sprawach życia codziennego
    - czynność sobie coś przysparzającą
    - czynność dokonywaną w związku ze swoim zarobkiem czy kieszonkowym.

Osoby mające pełną zdolność do czynności prawnych

- ❑ Pełnoletni nieubezważnowolnieni.

Pełnoletnim jest w prawie polskim:

- ❑ każdy, kto ukończył 18 lat lub
- ❑ każda dziewczyna, która po ukończeniu 16 roku życia uzyskała od sądu rodzinnego zgodę na zamążpójście i czynności tej dokonała
  - nie traci ona pełnoletności mimo rozwodu lub unieważnienia małżeństwa przed jej 18 rokiem życia

Przedstawiciel ustawowy

Przedstawiciel ustawowy to osoba reprezentująca:

- 1) z mocy prawa (rodzice) lub
- 2) na mocy orzeczenia sądowego (kurator lub opiekun)

– osobę nie mającą pełnej zdolności do czynności prawnej.

Kurator bądź opiekun mogą być ustanowieni dla dziecka, jeśli nie ma ono rodziców, albo gdy nie wywiązują się oni ze swych obowiązków rodzicielskich w sposób właściwy.

Jednostki organizacyjne

Osoby prawne

Osoba prawna to grupa osób lub środków materialnych trwale zespolona w celu realizacji określonych zadań w postaci jednostki organizacyjnej, wyposażonej w osobowość prawną.

Rodzaje osób prawnych

KORPORACJE

(TYP OSOBOWY)

- stowarzyszenia
- spółdzielnie
- partie polityczne

ZAKŁADY

(TYP FUNDACYJNY)

- Skarb Państwa
- fundacje
- spółki kapitałowe

Zdolność jednostek organizacyjnych

- OSOBY PRAWNE** zawsze mają pełną zdolność do czynności prawnych.
  - Czynności tych dokonują przez swoje organy w sposób przewidziany w prawie i w zgodnym z regulacjami prawnymi statucie.

STOSUNEK PRAWNY

- Stosunek społeczny, który znajduje swoje oparcie w normach prawnych.
- Normy prawne wyznaczają wzorce zachowań w ramach danego stosunku prawnego.

przedmiot stosunku prawnego

- zachowanie się ludzi, które polega na określonej formie współdziałania, odpowiadającej wzorowi ustalonemu w wypowiedzi normatywnej, i przez nią wyznaczonej

treść stosunku prawnego

- ❑ ogół cech podmiotów prawa, które decydują o zajmowanych przez te podmioty rolach w stosunku prawnym

– w stosunku prawnym istnieje zawsze określona zależność:

UPRAWNIONY — ZOBOWIĄZANY

uprawnienie

- ❑ możliwość domagania się od podmiotów zobowiązanych określonego zachowania się
- ❑ Żądanie uprawnionego nazywamy **roszczeniem**

obowiązek

- nakazany lub zakazany sposób zachowania się, które może zostać wymuszone na drodze działań prawnych
  - polubownie lub przy pomocy organów państwowych; rzadko można zastosować samopomoc

prawo podmiotowe

- 1) **bezwzględne** — gdy jest ono skuteczne wobec wszystkich innych uczestników obrotu prawnego (np. prawo własności, prawo do życia, do swobody wypowiedzi, do tajemnicy korespondencji)
- 2) **względne** — gdy jest ono skuteczne jedynie wobec określonych podmiotów, z którymi wchodzi się w określone relacje prawne (np. nasze prawo do naprawienia szkody przez osobę, która nas obraziła czy nam coś zniszczyła, prawo do pożyczonych przez nas pieniędzy)

fakt prawny

- ❑ Każda okoliczność mająca wpływ na stosunek prawny (tworząca, zmieniająca lub zносяca go).
- ❑ Mogą one być niezależne lub zależne od woli człowieka.

fakty prawne – klasyfikacja

